

הלכות גרושין פרק יא

א. אין נושאין קטנה. והנושא קטנה יתומה, ולא רצת בבעל הרי זו ממאנת והולכת, ואינה צריכה ממנו גט: שאין קדושי קטנה קדושין גמורין, כמו שבארנו. וכן קטנה שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה, כשהיא קטנה הרי היא כיתומה בחיי האב; ואם נשאת כשהיא קטנה בחיי אביה, הרי זו ממאנת. החרשת אף על פי שנשואיה מדברי סופרים פנשואי קטנה לא תקנו לה שתמאן, כדי שלא ימנעו מלנשאה.

ב. ממאנת היא הקטנה בין מן הארוסין, בין מן הנשואין, בין בפני בעלה, בין שלא בפניו; וכשם שממאנת בבעל, כך ממאנת ביבם. וממאנת בבעל זה, ונשאת לאחר; וממאנת בשני, וכן בשלישי אפלו כמה פעמים: כל זמן שהיא קטנה, יש לה למאן. וקטנה שלא מאנה, אף על פי שהיא נשואה, והלכה ונתקדשה לאחר, כשהיא קטנה קדושיה הן הן מאוניה.

ג. ועד מתי הבת ממאנת, כל זמן שהיא קטנה עד שתהיה נערה, או עד שיודע שהיא אילנית. כמה דברים אמורים, בשלא בא עליה הבעל אחר שנעשת בת שנים עשרה שנה ויום אחד. אבל אם הגיעה לזמן הזה, ונבעלה הואיל והבעילה קונה מן התורה כמו שבארנו, הרי זו אינה ממאנת; ואינה צריכה בדיקה למאון, שחזקתה שהביאה סימנין.

ד. הרי שנבדקה, ולא נמצאו לה סימנין הואיל ונבעלה אחר שהגיעה לזמן הראוי לסימנין, הרי זו חוששין לה שמא הביאה ונשרו; ולפיכך צריכה גט מספק. ואם מאנה אחר שנבדקה, ונתקדשה לאחר צריכה ממנו גט מספק; ואם נשאת תצא מזה ומזה, והולד ספק ממזר משניהם.

ה. קטנה שלא מאנה והגדילה אף על פי שלא בעלה בעלה משנעשת בת שנים עשרה שנה ויום אחד הרי זו אינה ממאנת, שהרי הגדילה; וצריכה גט מדברי סופרים: שהרי לא בא עליה אחר שהגיעה לשני נערו, עד שנחוש לה שמא הביאה סימנין ותהיה ספק מקדשת, ולא בא עליה אחר שגדלה, כדי שתהיה אשת איש גמורה; ונמצאת שאינה צריכה גט אלא מנשואי קטנות, שהן מדברי סופרים.

ו. לפיכך אם עמדה ונתקדשה אחר שגדלה, תופסין בה קדושי שני; ואם גרש הראשון, יכנס השני. אבל אם גרש שני, לא יקים ראשון שמא יאמרו, החזיר גרושתו מאחר שנתארסה. ואם בא עליה שני קדם שיגרש ראשון תצא מזה ומזה, מפני שהיא דומה לאשה ששמעה שמת בעלה ונשאת ואחר כך בא בעלה. ואין הולד מן השני ממזר; ואם בא עליה ראשון קדם שיגרש השני, הולד ממזר.

ז. איזו היא קטנה שצריכה למאן מבת שש עד בת עשר, בודקין אותה לפי יפי דעתה: אם יודעת לשמר קדושיה ושהן קדושין, לא שתשמר אותן כמו שמשמרת האגוז והתמרה וכיוצא בהן הרי זו צריכה מאון; ואם אינה יודעת לשמר קדושיה אינה צריכה למאן, אלא הולכת לבית אמה כאלו לא נתקדשה מעולם. ופחותה מבת שש אפלו יודעת לשמר, אינה צריכה מאון; ויתרה על בת עשר אפלו סכלה ביותר, צריכה מאון.

וְכָל מִי שֶׁהִשְׁיֵאוּהָ אַחֶיהָ אוֹ קְרוֹבֶיהָ אוֹ אִמָּהּ, שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ
אֵינָה צְרִיכָה לְמָאֵן.

ח. פִּיֶּצֶד מִמָּאֲנָת: אוֹמֶרֶת בִּפְנֵי שְׁנַיִם, אֵין רְצוֹנִי בִּפְלוֹנִי בַּעֲלִי,
אוֹ אֵין רְצוֹנִי בְּקִדּוּשֵׁין שְׁקִדְשׁוֹנִי אִמִּי אוֹ אָחִי, וְכִיּוֹצֵא בְּדִבְרִים
אֵלוֹ; וְאִפְלוּ הָיוּ אוֹרְחִין מְסֻבִּין בְּבֵית בַּעֲלָהּ, וְהִיא עוֹמֶדֶת
וּמִשְׁקָה עֲלֵיהֶן, וְאָמְרָה, אֵינִי רוֹצָה בִּפְלוֹנִי בַּעֲלִי הָרִי זֶה מֵאוֹן.

ט. הַשְׁנַיִם שֶׁמִּמָּאֲנָת הַקְטָנָה בִּפְנֵיהֶן, כּוֹתְבִין לָהּ, בְּיוֹם פְּלוֹנִי
מֵאֲנָה פְּלוֹנִית בַּת פְּלוֹנִי בִּפְנֵינוּ בִּפְלוֹנִי בַּעֲלָהּ, וְחוֹתְמִין וְנוֹתְנִין
לָהּ; וְזֶה הוּא גּוֹפּוֹ שֶׁלֵּגַט מֵאוֹן. וְגַט מֵאוֹן אֵינוֹ כְּגַט הַגְּרוּשִׁין
שֶׁנִּתְּיָנָתוֹ מִגְּרֻשָׁת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ כְּתִיבָה לְשִׁמָּה, וְלֹא מְסִירָה, וְלֹא
דְּבַר מִמִּשְׁפָּטִי גִט הַגְּרוּשִׁין; וְאֵין כּוֹתְבִין בּוֹ טַפְסֵי הַגֵּט, שֶׁמֵּא
יִרְאֶה כְּגַט גְּרוּשִׁין, לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֵלָּא כְּמַעֲשֵׂה בֵּית דִּין.

י. הַשְׁנַיִם שֶׁמִּמָּאֲנָת בִּפְנֵיהֶן, צְרִיכִין שִׁיְהִיו מְכִירִין אוֹתָהּ, וְאֵת
בַּעֲלָהּ שֶׁמֵּאֲנָה בּוֹ; לְפִיכֹךְ כָּל מִי שֶׁרָאָה אוֹתָהּ שֶׁמֵּאֲנָה, וְשָׁמַע
מֵאוֹנֶיהָ יֵשׁ לוֹ לְכַתֵּב לָהּ גִּט מֵאוֹן, אֶף עַל פִּי שֶׁאֵינֶן מְכִירִין.
וְכִבֵּר נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל לְכַתֵּב גִּט מֵאוֹן, בְּנִסָּח זֶה:

יא. בְּכֹךְ בַּשַּׁבָּת כֹּךְ וְכֹךְ יוֹם לַחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי שְׁנַת כֹּךְ וְכֹךְ לְמִנִּין
פְּלוֹנִי, מֵאֲנָה פְּלוֹנִית בַּת פְּלוֹנִי בִּפְנֵינוּ וְאָמְרָה שֶׁאִמִּי אוֹ אָחִי
הִטְעוֹנִי וְהִשְׁיֵאוֹנִי אוֹ קִדְשׁוֹנִי וְאֵנִי קְטָנָה לְפְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי.
וְהִשְׁתָּא גְּלִיתִי דַּעֲתִי קִדְמִיכוֹן דְּלֹא צְבִינָא בֵּיהּ וְלֹא קִיִּימָנָא
עִמִּיהָ. וּבְדִקְנִין פְּלוֹנִית דָּא וְאִתְבָּרַר לָנָא דַּעֲדִין קְטָנָה הִיא,
וְכַתְּבָנָא וְחַתְּמָנָא וְיַהֲבָנָא לָהּ לְזַכּוֹ וְלִרְאִיָּה בְּרוּרָה.

יב. הַמְּגֻרָשׁ אֵת אִשְׁתּוֹ, וְנִתְקַדְּשָׁה לְאַחֵר אֶף עַל פִּי שְׁלֹא בַּעֲלָהּ,
נֶאֱסָרָה עַל הָרֵאשׁוֹן; וְאִם הִחְזִירָהּ הָרֵאשׁוֹן, וּבַעֲלָהּ לוֹקָה,
וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן . . ."
(דְּבָרִים כד, ד). זֶנֶת עִם אַחֵר, כִּשְׁהִיא גְּרוּשָׁה הָרִי זֶה מִתֶּרֶת לַחֲזוֹר
לְבַעֲלָהּ: שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֵּצֵאָהּ, מִבֵּיתוֹ; וְהִלָּכָה, וְהִיתָה לְאִישׁ-אַחֵר"
(דְּבָרִים כד, ב) הָיִיתָה לְאִישׁ אַחֵר שֶׁהִיא הַקִּדּוּשִׁין, הִיא שְׁאוּסְרָת
אוֹתָהּ לַחֲזוֹר לוֹ.

יג. וּבְכָלֵל לָאוּ זֶה, שֶׁכָּל אִשָּׁה שֶׁזָּנְתָה תַּחַת בַּעֲלָהּ, נֶאֱסָרָה
עַל בַּעֲלָהּ, וְלוֹקָה עֲלֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר "אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָהּ" (דְּבָרִים
כד, ד), וְהָרִי נִטְמָאָה: אֵלָּא אִם בֶּן הִיתָה אִשְׁתּוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמָר.
לְפִיכֹךְ כָּל אִשָּׁה שֶׁנֶּאֱסָרָה עַל בַּעֲלָהּ עַל יְדֵי קִנּוּי וְסִתִּירָה אִם
בַּעַל אוֹתָהּ, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדּוֹת; וְאִם עָבַר וְהִחְזִירָהּ אַחֵר
שֶׁגֻּרְשָׁה, יוֹצִיא בְּגֵט.

יד. חֵרֶשׁ שֶׁגֻּרֶשׁ בְּרִמְיָזָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְהִלָּכָה וְנִתְקַדְּשָׁה
לְחֵרֶשׁ אַחֵר, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְפָקַח אֶסוּרָה לַחֲזוֹר לְבַעֲלָהּ
הַחֵרֶשׁ; אֲבָל אִשְׁתּוֹ שֶׁלְּפָקַח שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה, וְהִלָּכָה וְנִשְׁאֵת לְחֵרֶשׁ,
וְנִתְגַּרְשָׁה מִתֶּרֶת לַחֲזוֹר לְבַעֲלָהּ הַפָּקַח.

טו. הַמִּמָּאֲנָת בְּאִישׁ, אֵינָה מִגְּרֻשָׁת מִמֶּנּוּ; וְדִינָה עִם בַּעֲלָהּ
שֶׁמֵּאֲנָה בּוֹ, כְּדִינָה עִם מִי שְׁלֹא קִדְּשָׁה מֵעוֹלָם: הִיא מִתֶּרֶת
בְּקְרוֹבִיו, וְהוּא מִתֵּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ; וְלֹא פְסָלָה מִן הַכֹּהֵנָה. וְאִם
נִשְׁאֵת לְאַחֵר, וְגֻרְשָׁה הָאֶחָד, אוֹ מֵת, אוֹ מֵאֲנָה בּוֹ מִתֶּרֶת לַחֲזוֹר
לְרֵאשׁוֹן.

טז. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא אִפְלוּ גֻרְשָׁה הָרֵאשׁוֹן וְהִחְזִירָהּ, וּמֵאֲנָה
בּוֹ, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר אַחֵר שֶׁמֵּאֲנָה בּוֹ, וְגֻרְשָׁה הָאֶחָד מִתֶּרֶת לַחֲזוֹר

לִרְאֹשׁוֹן: שְׁכַל הַיּוֹצֵאָה בְּמֵאוֹן, אֵף עַל פִּי שֶׁקָּדְמוֹ גֹּט הָרִי זֶה
כְּמִי שֶׁלֹּא נִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ בְּגֹט מְעוֹלָם, וּמִתֵּרֶת לַחֲזוֹר לוֹ.

יז. אֲבָל הַמַּגְרֵשׁ אֶת הַקֶּטֶנָּה בְּגֹט, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר, וּמֵאַנָּה
בְּאַחֵר אֲסוּרָה לַחֲזוֹר לִרְאֹשׁוֹן, מִפְּנֵי שִׁיִּצְאָת מִמֶּנּוּ בְּגֹט, אֵף עַל
פִּי שִׁיִּצְאָת מִן הָאַחֲרוֹן בְּמֵאוֹן; וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר, אִם גִּרְשָׁה
הָאַחֲרוֹן, אוֹ מֵת. וְכֵן אֲסוּרָה לְאָבִי הָרִאשׁוֹן, וְלִבְנוֹ, וְלְאַחִיו,
כְּשָׂאֵר הַגְּרוּשׁוֹת אֵף עַל פִּי שִׁיִּצְאָת מִן הָאַחֲרוֹן בְּמֵאוֹן.

יח. הַמַּמָּאֲנָת בֵּיכֶם אֲסוּרָה לְאָבִיו, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֵת כְּכֻלָּתָהּ בַּעֲת
שְׁמֵת בְּנוֹ; אֲבָל לְשָׂאֵר קְרוֹבָיו, מִתֵּרֶת. לְפִיכָּךְ אִם מֵאַנָּה בְּאַחֵד
מִן הַיְבָמִין, מִתֵּרֶת לְאַחִיו.

יט. כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה, אוֹ שֶׁנִּתְאַלְמְנָה הָרִי זֶה לֹא תִנָּשֵׂא
וְלֹא תִתְאַרֵס, עַד שֶׁתִּמָּתִין תְּשָׁעִים יוֹם, חוּץ מִיּוֹם שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה בּוֹ
אוֹ שְׁמֵת בַּעֲלָהּ בּוֹ, וְחוּץ מִיּוֹם שֶׁנִּתְאַרְסָה בּוֹ: כְּדִי שִׁיּוֹדַע אִם
הִיא מְעַבְרָת, אוֹ אֵינָה מְעַבְרָת, לְהִבְחִין בֵּין זֶרְעוֹ שֶׁלְרִאשׁוֹן,
לְזֶרְעוֹ שֶׁלְאַחֲרוֹן. וּמִיּוֹם כְּתִיבַת הַגֹּט, מוֹנִין לְמַגְרֵשֶׁת; וְאִפְלוּ
הָיָה עַל תְּנָאי, אוֹ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לַיְדָה אֲלֵא אַחֵר כַּמָּה שָׁנִים מִיּוֹם
הַכְּתִיבָה מוֹנִין, שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִתִּיחַד עִמָּה מִשְׁכַּתְּבוּ לָהּ.

כ. וּגְזֵרֶת חֲכָמִים הִיא שֶׁאִפְלוּ אִשָּׁה שְׂאִינָה רְאוּיָה לְוֹלֵד, וְאִפְלוּ
נִתְגַּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִן הָאֲרוּסִין צְרִיכָה לְהִמָּתִין תְּשָׁעִים יוֹם;
אִפְלוּ קֶטֶנָּה, אוֹ זָקֵנָה, אוֹ עֶקְרָה, אוֹ אִילוּנִית, וְאִפְלוּ בַּעֲלָהּ
בְּמַדִּינַת הַיָּם, אוֹ חוּלָה, אוֹ חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין, אִפְלוּ בְּתוּלָה
מִן הָאֲרוּסִין צְרִיכוֹת לְהִמָּתִין תְּשָׁעִים יוֹם.

כא. שִׁפְחָה שֶׁנִּשְׁתַּחֲרָרָה, וּגְיוּרֶת שֶׁנִּתְגַּיְרָה מִמִּתִּינִין תְּשָׁעִים
יוֹם; אִפְלוּ גֵר וְאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּתְגַּיְרוּ, מִפְּרִישִׁין אוֹתָן תְּשָׁעִים יוֹם,
כְּדִי לְהִבְחִין בֵּין זֶרַע שֶׁנִּזְרַע בְּקֻדְשָׁהּ, לְזֶרַע שֶׁלֹּא נִזְרַע בְּקֻדְשָׁהּ.
וְכֵן יִפֹּת תֵּאָר אֵף עַל פִּי שֶׁנִּתְנָה לָהּ תוֹרָה שְׁלוּשִׁים יוֹם לְתִקְנַת
עֲצָמָה, צְרִיכָה לְהִמָּתִין תְּשָׁעִים יוֹם לְתִקְנַת הַיֶּלֶד; וְהַשְׁלוּשִׁים,
מִכָּלֵל הַתְּשָׁעִים.

כב. הַמַּמָּאֲנָת, אֵינָה צְרִיכָה לְהִמָּתִין תְּשָׁעִים יוֹם; לֹא גִזְרוּ
אֲלֵא בַּגְּרוּשָׁה. וְכֵן הַמְּזֻנָּה, אֵינָה צְרִיכָה לְהִמָּתִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא
מִשְׁמֶרֶת עֲצָמָה, שֶׁלֹּא תִתְעַבֵּר; וְכֵן אֲנוּסָה וּמִפְתָּה, אֵינָן צְרִיכוֹת
לְהִמָּתִין.

כג. מִי שֶׁנִּשְׁאֵת בְּטַעוֹת, וְנוֹדַע שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ, וְהוֹצִיאוּהָ
בֵּית דִּין מִתַּחֲתָיו אִם הָיְתָה קֶטֶנָּה שְׂאִינָה רְאוּיָה לְוֹלֵד, אֵינָה
צְרִיכָה לְהִמָּתִין: שֶׁזֶה דִּבְרֵי שְׂאִינוֹ מִצּוֹי הוּא; וְכָל דִּבְרֵי שְׂאִינוֹ
מִצּוֹי בָּרֵב, לֹא גִזְרוּ בּוֹ.

כד. הַמַּאֲרֵס בְּתוֹךְ תְּשָׁעִים יוֹם, מִנְּדִין אוֹתוֹ; אֲרֵס וּבִרַח, אֵין
מִנְּדִין אוֹתוֹ. כֵּנֶס בְּתוֹךְ תְּשָׁעִים יוֹם, מִפְּרִישִׁין אוֹתָן עַד אַחֵר
הַזְּמָן; וַיַּעֲמֵד עִם אִשְׁתּוֹ.

כה. וְכֵן גִּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשָּׂא אָדָם מְעַבְרַת חֲבֵרוֹ, וּמִנִּיקַת
חֲבֵרוֹ, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִזְרִיעַ יָדוּעַ לְמִי הוּא: מְעַבְרַת שְׂמָא יִזְיק
הַיֶּלֶד בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד עַל בֶּן חֲבֵרוֹ; וּמִנִּיקָה
שְׂמָא יִתְעַכֵּר הַחֲלָב, וְהוּא אֵינוֹ מִקְפִּיד לְרַפְּאוֹת הַחֲלָב בְּדִבְרֵים
הַמוֹעִילִין לְחֲלָב כְּשִׁיתְעַכֵּר.

כו. כַּמָּה הוּא זְמַן הַיְנִיקָה אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים חֳדָשׁ, חוּץ מִיּוֹם
שֶׁנִּלְד בּוֹ וּמִיּוֹם שֶׁתִּתְאַרֵס בּוֹ. כָּשֶׁם שֶׁאֲסוּר לְשָׂא, כִּכְּ אֲסוּר

לְאָרֶס עַד אַחֵר זְמַן זֶה ; וְאֶפְלוּ נִתְּנָה בְּנָה לְמִנִּיקָה, אוֹ שְׁגַמְלִיתָהּ
בְּתוֹךְ אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִים חֹדֶשׁ לֹא תִנָּשֵׂא ; מִת בְּנָה מִתֵּרֶת לְנִשְׂא,
וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא תִהְרַגְנָהּ.

כו. עָבַר וְנִשְׂא מִעֲבֵרֶת, אוֹ מִנִּיקָה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה יוֹצִיא בְּגֹט,
וְאֶפְלוּ הָיָה כוֹהֵן ; וְאִם הָיָה יִשְׂרָאֵל, יַחֲזִירָהּ אַחֵר עֶשְׂרִים
וְאַרְבַּעַה חֹדֶשׁ שְׁלֹמִינִיקָה. נִשְׂאָהּ וּבָרַח, וְלֹא אַחֵר זְמַן בָּא יֹשֵׁב
עִם אִשְׁתּוֹ, וְאֵין בְּכַף כָּלוּם. אִרֶס מִעֲבֵרֶת אוֹ מִנִּיקָה, אֵין כּוֹפִין
אוֹתוֹ לְהוֹצִיא ; וְלֹא יִכְנַס עַד אַחֵר זְמַן הִינִיקָה, אוֹ עַד שְׂיָמוּת
הַיֶּלֶד.